

Dr. Ahmet NAR
Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

TÜRK MİRAS HUKUKUNDA TENKİS

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	XV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TENKİS KAVRAMI, TENKİSE İLİŞKİN HÜKÜMLERİN UYGULANACAĞI DURUMLAR VE TENKİSİN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I. YASAL VE İRADİ MİRASÇILIK ARASINDAKİ ÇATIŞMA.....	3
II. TENKİS TALEBİ VE İLERİ SÜRÜLMESİ	11
III. TENKİS TALEBİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE ÖZELLİKLERİ	14
IV. TENKİSE İLİŞKİN HÜKÜMLERİN UYGULANACAĞI DURUMLAR	19
A. Genel Olarak.....	19
B. Saklı Paylı Mirasçılarının veya Alacaklılarının Tenkis Talebi (TMK.m.560 vd.).....	19
C. Mirasçılıktan Çıkarma Tasarrufuna Karşı Tenkis Talebi (TMK.m.512, 562/f.2).....	20

D. Miras Sözleşmesi İle Bağdaşmayan Tasarruflara İtiraz (TMK.m.527/f.2).....	23
E. Vasiyet Borçlularının Tenkis Talebi (TMK.m.519/f.1).....	27
F. Eşlerin Tâbi Oldukları Mal Rejiminden Kaynaklanan Tenkis Talebi (TMK.m.237/f.2, m.276/f.3, m.241/f.3).....	29
1. Artık Değere Katılma Payının Belirlenmesine İlişkin Anlaşmalara Karşı İleri Sürülen Tenkis Talebi (TMK.m.237/f.2).....	29
2. Paylaşma Oranının Belirlenmesine İlişkin Anlaşmalara Karşı İleri Sürülen Tenkis Talebi (TMK.m.276/f.3)	31
3. Katılma Alacağıın Karşılanmayan Kısmının Üçüncü Kişiden Talep Edilmesi (TMK.m.241/f.3)	32
V. TENKİSİN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI	33
A. Mirasta Denkleştirme İle Karşılaştırılması	33
1. Genel Olarak Mirasta Denkleştirme	33
2. Tenkis Talebi ile Denkleştirme Talebi Arasındaki İlişki	35
3. Tenkis Talebi ile Denkleştirme Talebi Arasındaki Farklılıklar	38
a. Amaçları Bakımından	38
b. Konusu Bakımından.....	39
c. Kuralların Niteliği Bakımından.....	39
d. Talep Hakkına Sahip Olan Kişiler Bakımından	40
e. Talebin İleri Sürülebileceği Kişiler Bakımından	41
f. Kapsam Bakımından	42
g. Dava Açma Süresi Bakımından.....	42
B. Miras Sebebiyle İstihkak Davası İle Karşılaştırılması.....	43
1. Genel Olarak Miras Sebebiyle İstihkak Davası.....	43
2. Tenkis Talebi ile Miras Sebebiyle İstihkak Davası Arasındaki İlişki	44
3. Tenkis Talebi ile Miras Sebebiyle İstihkak Davası Arasındaki Farklılıklar.....	47
a. Amaçları Bakımından	47

b. Talep Hakkına Sahip Olan Kişiler Bakımından.....	47
c. Talebin İleri Sürülebileceği Kişiler Bakımından.....	48
d. Kapsam Bakımından.....	49
e. Dava Açma Süresi Bakımından.....	49
C. Ölümüne Bağlı Tasarrufun İptali Davası İle Karşılaştırılması.....	50
1. Genel Olarak İptal Davası.....	50
2. Tenkis Talebi ile İptal Davası Arasındaki İlişki.....	51
3. Tenkis Talebi ile İptal Davası Arasındaki Farklılıklar.....	53
a. Amaçları Bakımından.....	53
b. Talep Hakkına Sahip Olan Kişiler Bakımından.....	53
c. Talebin İleri Sürülebileceği Kişiler Bakımından.....	54
d. Kapsam Bakımından.....	54
e. Dava Açma Süresi Bakımından.....	55

İKİNCİ BÖLÜM

TENKİS TALEBİNİN KOŞULLARI, TENKİS İLİŞKİSİNİN TARAFLARI VE TALEBİN SÜRESİ

I. TENKİS TALEBİNİN KOŞULLARI.....	57
A. Genel Olarak.....	57
B. Mirasbırakanın Tasarruf Özgürlüğü Miktarını Aşması.....	58
1. Tasarruf Özgürlüğü Kavramı.....	58
2. Tasarruf Özgürlüğü Miktarının Hesaplanması.....	58
a. Genel Olarak.....	58
b. Terekenin Belirlenmesi.....	59
aa. Çıkarılacak Değerler.....	60
aaa. Mirasbırakanın Borçları.....	61
bbb. Cenaze Giderleri.....	63
ccc. Terekenin Mühürlenmesi ve Yazımı Giderleri ...	64

ddd. Mirasbırakan İle Birlikte Yaşayan ve Onun Tarafından Bakılan Kimselerin Üç Aylık Geçim Giderleri.....	65
bb. Eklenecek Değerler.....	66
c. Terekenin Parasal Değerinin Belirlenmesi.....	67
3. Mirasçılık Sıfatını Sona Erdiren Hallerin Tasarruf Nisabı Üzerindeki Etkisi	72
a. Mirasçılıktan Çıkarmanın Tasarruf Nisabı Üzerindeki Etkisi.....	72
aa. Genel Olarak.....	72
bb. Çıkarılan Mirasçının Altsoyunun Bulunması Durumunda	74
cc. Çıkarılan Mirasçının Altsoyunun Bulunmaması Durumunda	77
b. Mirastan Feragatın Tasarruf Nisabı Üzerindeki Etkisi....	78
aa. Genel Olarak.....	78
bb. Bir Karşılık Sağlanmadan Mirastan Feragat Edilmesi Durumunda	79
cc. Bir Karşılık Sağlanarak Mirastan Feragat Edilmesi Durumunda	81
c. Mirasın Reddinin Tasarruf Nisabı Üzerindeki Etkisi	82
d. Mirastan Yoksunluğun Tasarruf Nisabı Üzerindeki Etkisi.....	85
C. Mirasçıların Saklı Paylarının İhlal Edilmiş Olması.....	86
1. Saklı Pay Kavramı ve Saklı Paylı Mirasçılar.....	86
2. Tasarruf Özgürlüğünün Aşılması ile Saklı Payın İhlali Arasındaki İlişki	89
3. Saklı Payın Elde Edilmesi.....	91
II. TENKİS İLİŞKİSİNİN TARAFLARI.....	97
A. Genel Olarak.....	97
B. Tenkis Talebinde Bulunabilecek Kişiler	97
1. Saklı Paylı Mirasçılar.....	98
2. Saklı Paylı Mirasçıların Alacaklıları ve İflas İdaresi.....	103

a. Genel Olarak.....	103
b. Alacaklıların ve İflas İdaresinin Tenkis Talebini İleri Sürebilmesinin Şartları	105
aa. Saklı Paylı Mirasçı Bakımından Tenkisin Şartlarının Oluşması	105
bb. Saklı Paylı Mirasçı Hakkında Borç Ödemeden Aciz Belgesi veya İflas Kararı Alınmış Olması	106
cc. Saklı Paylı Mirasçının Tenkis Talebinde Bulunmaması.....	111
c. Alacaklıların ve İflas İdaresinin İleri Sürdüğü Tenkis Talebinin Gösterdiği Özellikler	115
aa. Alacaklıların ve İflas İdaresinin Dava Takip Yetkisi Elde Etmesi.....	115
bb. Tenkis İsteminin Alacak Miktarıyla Sınırlı Olması.....	116
3. Tenkis Talebinde Bulunup Bulunamayacağı Tartışmalı Olan Kişiler.....	117
a. Miras Payını Devralanlar	117
b. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi, Tereke Temsilcisi ve Tasfiye Memuru.....	119
C. Tenkis Talebinin Yöneltiliceği Kişiler.....	120
III. TENKİS DAVASINDA SÜRELER	126
A. Sürelerin Hukuki Niteliği ve Özellikleri	126
B. Kısa (Nispi) Hak Düşürücü Süre	129
C. Uzun (Mutlak) Hak Düşürücü Süre.....	133
D. Bir Tasarrufun İptalinin Önceki Tasarrufun Yürürlüğe Girmesini Sağlaması Durumunda Süre	134
E. Tenkisin Def'i Yoluyla İleri Sürülmesi	136
IV. TENKİS TALEBİNDEN FERAGAT	139

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MİRASBIRAKANIN TENKİSE TABİ
KAZANDIRMALARI

I. TENKİSE TABİ KAZANDIRMA KAVRAMI.....	143
II. TENKİSE TABİ ÖLÜME BAĞLI KAZANDIRMALAR.....	146
III. TENKİSE TABİ SAĞLARARASI KAZANDIRMALAR.....	152
A. Genel Olarak.....	152
B. Miras Payına Mahsuben Yapılan Kazandırmalar.....	155
1. Genel Olarak.....	155
2. Mirasçılık Sifatını Kaybeden Yasal Mirasçuya Miras Payına Mahsuben Yapılan Kazandırmalar	156
3. Altsoy Lehine Denkleştirmeye Tâbi Olmamak Koşuluyla Yapılan Kazandırmalar.....	159
C. Miras Hakkından Feragat Karşılığı Yapılan Kazandırmalar	166
D. Mirasbırakanın Yaptığı Bazı Bağışlamalar.....	171
1. Genel Olarak.....	171
2. Mirasbırakanın Serbestçe Dönme Hakkını Saklı Tutarak Yaptığı Bağışlamalar.....	175
3. Mirasbırakanın Ölümünden Önceki Bir Yıl İçinde Yaptığı Bağışlamalar	178
E. Mirasbırakanın Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılmak Amacıyla Yaptığı Açık Olan Kazandırmalar.....	182
1. Genel Olarak.....	182
2. Mirasbırakanın Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılmak Amacıyla Yaptığı Kazandırmaların Tenkise Tâbi Tutulmasının Şartları.....	185
a. Kazandırmanın Saklı Payı İhlal Etmesi.....	185
b. Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılma Amacının Bulunması	185
3. Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılma Amacının Bulunması Gereken Zaman	189

4. Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılma Amacının Bulunduğunun İspatı.....	191
5. Saklı Pay Kurallarını Etkisiz Kılma Amacıyla Yapılan Kazandırmaların Mirasbırakanın Muvazaalı Hukuki İşlemleriyle İlişkisi	194
a. Genel Olarak.....	194
b. Muvazaalı İşlemin Tenkise Talebine Etkisi	195
6. Uygulamada Sıkça Karşılaşılan Tenkise Konu Kazandırmalar	203
a. Gizli Bağışlamalar	203
b. Taşınırların veya Tapuya Kayıtlı Olmayan Taşınmazların Muvazaalı Devirleri	206
c. Karma Bağışlamalar.....	207
d. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmeleri.....	210
F. Üçüncü Kişi Lehine Yapılan Hayat Sigortası Satın Alma Değeri.....	215
1. Genel Olarak.....	215
2. Sigorta Satınalma Değerinin Tenkise Konu Olması İçin Gerekli Şartlar	216
a. Mirasbırakanın Ölme İhtimaline Karşı Akdedilen Hayat Sigortasının Bulunması	216
b. Sigorta Primlerinin Mirasbırakan Tarafından Ödenmesi	219
c. Sigortanın Satın Alma Değerinden Üçüncü Kişinin Yararlanması	220
aa. Genel Olarak.....	220
bb. Üçüncü Kişi Lehine Hayat Sigortasının Bulunması.....	221
cc. Sigortacıya Karşı Olan Talep Hakkının Üçüncü Kişiye Devredilmesi	224
d. Sigortanın Satın Alma Değerinin Bulunması.....	227
G. Tenkise Tâbi Olmayan Sağlararası Kazandırmalar.....	229
1. Âdet Üzerine Verilen Hediye.....	229

2. Mirasbırakanın Serbestçe Dönme Hakkını Saklı Tutmadığı ve Ölümünden Önceki Bir Yıldan Daha Eski Tarihte Yaptığı Bağışlamalar 230
3. Ahlaki Bir Görevin Yerine Getirilmesi İçin Verilen Şeyler . 230
4. Henüz Kazanılmamış Bir Haktan Feragat Edilmesi..... 232
5. Eşlerin Mal Rejimi Dolayısıyla Birbirine Karşı Olan Talepleri 233

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TENKİS KARARI VE TENKİSTE GERİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

- I. TENKİS KARARININ HUKUKİ NİTELİĞİ..... 235
- II. TENKİS KARARININ KAPSAMI..... 238
 - A. Tenkis Kararının Taraflar Bakımından Kapsamı 238
 - B. Tenkis Kararının Tenkise Konu Olan Kazandırmalar Bakımından Kapsamı..... 241
 1. Genel Olarak..... 241
 2. Tenkiste Sıra Kavramı..... 241
 - a. Ölüme Bağlı Kazandırmaların Tenkisinde Sıra 243
 - aa. Kural: Orantılı Tenkis İlkesi..... 243
 - bb. Mirasbırakanın Tenkis Sırasını Belirlemesi..... 247
 - b. Sağlararası Kazandırmaların Tenkisinde Sıra 251
 - aa. Kural: Tarihe Göre Tenkis İlkesi 251
 - bb. Tarihe Göre Tenkis İlkesinin İstisnaları..... 255
 - c. Kamu Tüzel Kişileri ve Kamuya Yararlı Dernek/ Vakıflara Yapılan Kazandırmaların (Kamuya Yararlı Kazandırmaların) Tenkisinde Sıra 258
- III. TENKİSTE GERİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ 260
 - A. Genel Olarak..... 260
 - B. Geri Verme Yükümlülüğünün Tenkis Talebi İle İlişkisi..... 261
 - C. Geri Verme Talebinin Hukuki Niteliği 263

1. Sağlararası Kazandırmalar Bakımından Hukuki Niteliği...	264
2. Ölüme Bağlı Kazandırmalar Bakımından Hukuki Niteliği	266
3. Hukuki Nitelendirmenin Önemi	269
4. Hukuki Nitelendirme Konusundaki Deđerlendirmemiz	271
D. Geri Verme Yükümlülüğünün Kapsamı	273
1. Genel Olarak.....	273
2. Sağlararası Kazandırmalarda Geri Verme Yükümlülüğünün Kapsamı.....	275
a. İyiniyetli Geri Verme Yükümlüsünün Durumu.....	275
aa. Geri Verme Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Usulü.....	277
bb. Semerelerden Sorumluluk ve Yapılan Giderleri Talep Hakkı.....	279
b. Kötüniyetli Geri Verme Yükümlüsünün Durumu	280
aa. Geri Verme Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Usulü.....	280
bb. Semerelerden Sorumluluk ve Yapılan Giderleri Talep Hakkı.....	282
3. Ölüme Bağlı Kazandırmalarda Geri Verme Yükümlülüğünün Kapsamı.....	283
4. Kazandırmanın Kısmen Tenkis Edilmesi Durumunda Geri Verme Yükümlülüğü	285
E. Özel Olarak Tenkisleri Düzenlenmiř Kazandırmalarda Geri Verme Yükümlülüğü	286
1. Deđerinde Azalma Olmaksızın Bölünemeyecek Kazandırmanın Tenkisi.....	286
2. İntifa ve İrat Kazandırmalarında Tenkis	294
3. İvazlı Miras Sözleşmesinde Tenkis	297
4. İvazlı Feragat Halinde Feragat Edene Ödenen Karşılığın Tenkisi.....	298
a. Tenkise Tâbi Olan Miktar	298
b. Tenkiste Feragat Edenin Seçimlik Hakkı.....	300

5. Ölüme Bağlı Kazandırma Lehdarının Vasiyet Borcu veya Yükleme ile Yükümlü Tutulması Durumunda Tenkis	302
6. Ön Mirasçının Saklı Paylı Mirasçı Olduğu Durumlarda Artmirasçı Atamada Tenkis.....	303
IV. TENKİSTE GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME	305
A. Görevli Mahkeme.....	305
B. Yetkili Mahkeme	306
SONUÇ	309
KAYNAKÇA	321